

Hind mk. 25.

UUDISMAA

NOORSOO AJAKIRI

Gustav Suits.

N. Triik'i maali järele.

TARTUS.

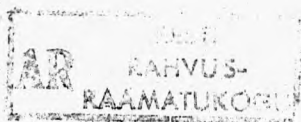
KYYNLAKUU MCMXXIV.

№ 5.

VI AASTAKÄIK.

S i s u.

	Lhk.
Gustav Suits 40 aastane. A. Anni	65
Ilmavaate kujunemisest noorsoos. A. Lenotammi	70
E. Koolinoorsoo Keskliidu Asemikke kogu VIII koos- olek	74
Kitked-katked	76
Kroonika	77
In memoriam	78
Järjekorraline seletus	80
Omis asjus	80
Pildid:	
G. Suits, N. Triik'i maali järele	67
V. Turp'i linoleumlõiked	73, 75
Stud. jur. Gustav Selg	78
Stud. jur. Paul Randpõld	78

UUDISMAA

NOORSOO AJAKIRI.

№ 5.

VI. AASTAKÄIK.

1923/24.

A. ANNI.

Gustav Suits 40. aastane.

Viimaste aegade välis- ja ka siseelu muutused Eestis on olnud nii suured, et need ajad oleksid nagu läbi elat mitmekordselt. Kahekymne aasta eest veel peagu mitte mingi yhistööga seot, abitult oma leiva-suutäie eest askeldavad poolteise Vene kubermangu maamehed ning kadaklised pisipyrjerid, plus mõned harvad käsist-jalust köidet isamaalased-rahvamehed teiste ikka enam venestuvate poolharitlaste hulgas — ja nyud. . . Ei ole ime, et mõni arvab nyud juba kõik käes olevat kus kõigega rahul olles vaja ainult veel hosianna laulda, paraadel käia ning ausambaid ehitada.

Nii, kiir yldareng on teind mitmekordseks temas kaasatöötanute ea tähtsuse, ning meie oludes on seega kyllalt põhjust tehtule tagasi vaadata ka juba kellegi neljakymnendaisse aastaisse jõudes, kuigi see iga isenesest tähendab veel ysna elutee ja elutöö keskel seismist.

Noor-Eesti „noorte sõjalaste salk“ astub yle selle neljakymnenda kynnise, mille taga olevaid juba lõplikult võimatu on nimetada enam noorteks. Tema psykoloogilise novelli edustajal Tamsaarel mõodus see juba 1918, tema keeleuenduslikul eestvõitlejal J. Aavikil 1920. Mõne kuu eest (30. XI. 23) täitusid 40 aastat ta keskseimal edustajal Gustav Suitsil. Tuleval aastal (12. VI.) pyhitseb seda tema kaugegete randade kangemeelne laulik Grünthal-Ridala. Ja, lõpuks, yletuleval aastal sammub yle selle joone raudea poole ka Friedebert Tuglas.

Imelik mõnele, kuid tundub: ainult enesega rahuldet mõnutsevale pyrjerille võib „õnne soovida“, et ta jälle nii ja nii palju on varemaks saand. Võitlusinimesele on iga synnipäev mitte „rõõmu“ vaid tusapäev: aeg ja jõud, mis temale on vaid töö võimaldajaks,

on taas kitsenend; saavutetu on ikka palju vähem sest, mida on saavutada tahet, eksisteerimisjõgi aga on taas tyki maad edasi vooland; ja rannadki jäävad ikka vähem lilleliseks.

Olgu nii. Kuid just seda enam: neile võitlusinimesile, kelle elu ja töö siiski on midagi yle jätnud, neile olgu need tähtpäevad teiste poolt austamispäevad, tunnustamispäevad. Ja kui kõnesoleval puhul seda kyllaldasel määral ei synni vanade maailmas, siis peab seda tunnustust leiduma vähemalt noorte hulgas. Sest Eesti uudismaaliste olude tõttu on ju eelmainitud, kes nyud pikkamisi lahkuvad east, mida vanul kultuurmail loetakse õieti veel nooreaks, olnud omakorda juba kaua yhtlasi ka juhid ja kasvatajad nooremalle põlvele kõrgema kultuuriga kaasaelamise pyydeis. Jah, isegi mitte ainult otsimiste juhid, vaid juba eeskujugi andjad saavutuste vormilises kui ka sisulises kõrguses — nõnda siis juba peagu n. õ. klassikud! Kes ei usu, tutvugu ainult meie noorsoo vaimsemate väljendustega — nii kirjanduses kui ka yldse mõtteilmas.

Mis teha! siin noore pisirahva maal, kus kasvand ainult „kõverad, kyarakad vaevakased, juurtega juurteta mädasoo mylkas,“ siin peab olema rõõmus ja eeskuju võtma juba igast kuigi veel noorest päriskasest, kes jõudnud kasvatada kõrgemaks ja kaunimaks oma valge tyve yle värvitu keskparasuse võsiku. Yhist suurt metsa, mis yksi võimaldaks tõusta tõesti klassilisil täiskasvanuil hiiglasil — seda metsa loodetakse meil kerkima hakkavat ju alles nyud, kus sest mädasoost läbi on tõmmat suur pääkraav, kus vabaks on saad uputavast lausaveest; nyud, kus vahel soona tundub meie uudispõld ainult seetõttu, et pole veel kaevat kyllalt tihedat kõrvalkraavide võrku, või et meie oma turbane iseloom endas nii visalt kinni hoiab endist myrgist roostevett; või taas, et meie pind yldse veel

liig lahja, liig sooladeta-mineraalideta on, et võimaldada harmoonilist ja jõurikast kasvistikku.

On arusaadav, et senni on ikka „teed käinud risti rästi“ siin, kus yldse võimatu oli lai sihtmaanteid ajada läbi laugaste ja padrikute. Eriti vaevalised pidid nad olema aga sel intellektualistlik-estetistlikul noorsool, kes esimesena ärkas kirglikult taotlema tait ja ilusat elu, „heledamat, avaramat ja rikkamat“ elu ka siin sooserva mail, kus senni seda ei teat ega julet soovidagi, kus endsäilitusinstinkt ise hoidis oma popslikkude elu teiste rahvaste omaga kõrvu säadmastki. Juure veel, et see tundmusžestiline noorus vahest ei pyydnudki nii palju mõelda oma uudismaa parandusest ja koduseist kynkaist, vaid enam kaldus unistama „viinapuu lehestikust lõuna taeva all,“ Alpidest ja Itaaliast. Arusaadav, et siis tema vaimustus seda õrnem oli „Pärtlipäeva sadude roobitsustele,“ et ta varsti ymbritsevat „Hädaoru kyla“ veel viletsamana ja vastikumana nägi kui see tõepoolest oli, ning et tal pea jäi armastada vaid „igatsuste sinist mahendust“ ning melankoolseid, „puhanguid tuulemaalt.“

Nii see on, kui tahetakse märkida Noor Eesti arengut, siis kõlbavad seks enim tsitaadid Suitsist. Tema on, kes neid „risti-rästi“ teid käind kõige enam, kõige äärmisemalt ja — kõige tõsisemalt. Ning seepärast just on ta olnud neile rännakuile juhiks ning iseloomustajaks. Seepärast on need tähised, mis tema jätnud, kõige püsivad, laused, mis tema kirjutand tee äärde, kas kaljusse või liivasse, kõige kohasemad sel teel käijate mõistmiseks. Veel enam, tihti kõige kohasemad väljendused veel ka nyud samu käänakuid sammuvaile.

Nii on ta annud lippkirju ja hyydlauale niihästi noorseppadelle kui ka noorproletaarlastele, ilukõnelistele isamaalastele kui ka „matsimaa“ mõnitajaile, optimistele ja võitlushimulistele kui ka pessimistlikele ilmast üksilduse tähtede alla taganejaile.

Ta on annud kõige jõu- ja lootusrikkamaid meie rahvusliku ning kultuurtöö aadete sõnastusi (ja mitte yksi „Elu tule“ aegjärgult vaid ka hiljem, näit. tervitused „Estoonia“ teatri ning Tartu Ylikooli avamiseks, „Tõsta lipp“ j. t.) Kuid ta on loond ka kõige sapisemaid satyyre ja lootusetumaid ahastusi selle rahva — kui ka yldse aadete jõuetusest ning efemeersusest.

Ta on luulestand heroilist askeetlust, aga ta on sõnad annud ka neile, kelle arvates aina „aeg joobnuks juua on armastusest.“ Talt leiame kõige yldsõnalisemaid tegevus-

ning sygavaid mõttelaule, aga ta on salmidesse surund ka palju kõige intiimimaid ja varjundlikumaid loodus- ning armastusmeeleolusid.

lsegi vormis on ta meie laulikute hulgas tarvitand vist kyll kõige mitmekesisemaid värsimõõte ja rytme. Ning tema repertuaaris on ilusaid asju nii hästi neile, kes luuletuselt kõigepäält nõuavad selgust, kergust, kõlavust, laulvust, samuti kui neile, kes ei keeldu ka mingit värssvormelit mitmekordselt lugedes dešifreerimast, kui sää laskusega siiski yhendet on ka vormeliks tihendet ning omapärane mõtte- ja tundesisu.

See on lai astmestik, mil Suits on liikund, nii vormiliselt kui ka sisuliselt, nii tundeliselt kui ka ideeliselt. See vist on kyll ka osalt põhjuseks, et Suits on ikka olnud populaarseim nooreestlane, nii mujal, publikus, kui ka noorsoos. Eks ole ju suurem hulk praegusest noorusest eesti luule tarvitajaiks kasvand just tema luulega ligidas yhenduses. Kes juba alamaagi haridusega noortest ei tunneks tema „Äikest,“ seda otse klassiliseks kulutet deklameerimispaala? Kes ei tunneks „Noorte laulu,“ „Noori seppi“, „Laulu orjadele“ ja teisi „Elu tule“ pateetilisi asju, nii oma vormilt kui ka sisult ja ideilt „demokraatseid“, ka laiade hulkade mõistmist ja tundmist vastavaid? Kuid eks ole nii mitme ja mitme meie saatusele enam mõtlevara kaebustunnet tõlgitsend ka tema „Tuulemaa“ sygise ja soolaulud, eriti „Laul Eestist“, see otse rahvuslaul *a rebours*, kus aga ometi on enam kodumaa tunnet ja ilusat iha tulevase „Eesti päeva“ poole, kui mitme teise kymneis Eesti-ylistusmulinais kokku? Või taas see Suitsi paremaist, sydamlilik ja lihtne „Kerko kell“? Ja nii mitmed teised ilusad ja haaravad asjad, millest „Tuulemaa“ on rikkam kui ykski teine kogu Suitsil — ja, ma aryan kyll, ka eesti luules yldse, nüüdki veel.

Sest kuigi ka 1918 ilmud „Ohvrisuutsus“ endistelle armulauludelle lisaks on lood veel mõnigi ilus koht, kipub sää l välisvormiline kylg siiski tihti liig kuivalts esiplaanile või taas mõnel teisel põhjusel ei jõua sõnade taha peidet tunne anduda edasi selle symbolsusega ja kõiki kaasa fibreerima paneva võimega mis on suure luule olemuslik tunnus.

Samuti juba pisut liig isiklik, symbolseks tõusmatu loomus tundub olevat mõnel sotsiaalseid ja poliitilisi aineid luulendavaist lauludest, mida paar tykki ilmus „Ohvrisuutsus“, ja millistest suuremalt jaolt koosneb 1922 a. ilmud „Kõik on kokku unenägu“. Ometi on just neis taas seda endiselle Suitsile omast

hoogu, seda selgust ja vägise sisenduvat mee-
leolu, olgu need siis purevad satyyrid vastu
ilmasõda juhtivaid jõudusid, vastu Kruppi kui
ka ida Barbaariat, või olgu need suurepärsed,
hydlevad puhkeva revolutsiooni ning koitva
iseseisvuse laulud, või siis taas revolutsiooni
ja iseseisvusega kaasas käiva pettumuse kibe-
duse ning ilmasttaandumise laulud. Siin on
Suits näidand, et ta on ka meie ajalaulikuist
kõige enam eht, et just temale kõige enam

vastab sedalaadi sotsiaalne luule mida meie
teised ajalaulikud on ilma suurema eduta
taotlend. Juba kui päevaraamatuline peegel-
dus läbi elat suurest ajast hergalt tundvas
kuigi vast väga subjektiivses hinges, omab
see kogu tähelepanava ja arvatavasti ka õige
kestva väärtuse.

Eelmiselle otse vastandina puht intiim raa-
mat on samuti 1922 ilmud ballaad „Lapse
synd“. Vahest ehk isegi liig intiim olla tah-

Gustav Suits.

tev, pyydes sisse tunda oma olemusele nii
võõra teise sugupoole hinge. Võib olla, siit
olenevaist mõningaist väärtusist, võib olla
miskist muust johtub, et sest ballaadist tervikuna
mitmele jääb siiski nagu mingi teatava
ebadusetunne, vahest võiks seda öelda, tunne
teatavast diskreetsuse puudumisest, mis päris
rahvalaulu hingega ja siis ka siinse vormiga
on vastolus. See, kui ka ikkagi õige
hell aine yldse, on vist kaasa mõjund, et see
ballaad pole võitnud nii suurt tähelepanu kui
ta muidu väärt oleks. Pääle Ridala „Merineitsi“
on ju see teine raamat eesti uuemas

luules, kus tarvitet kõiki meie rahvaluule stiililisi
ja dekoratiivseid võtteid ning saavutusi, jah,
siin veel enam ning eestilisemalt kui „Merineitsi“.
Nii sisaldabki see palju otse säravaid ja
veetlevaid kohti, kus yhendet eht rahvalaulu
värvikuse ja intiimsuse sarm modern hingeelu
tundepeenusega. Vähemalt meie rahvusliku
luulevormi viljelemise ilusa saavutusena jääb
see raamat huvitavana ja hoomatavana eesti
luule ajalukku, Suitsi teiste saavutuste kõrva
nende vääriliselt.

* * *

Nagu yldse see aeg ja nagu yldse tema põlve tood liikumine, nii on ka Suits tähtis ja tugevgi pääasjaliselt kui algataja ning ylesannete näitaja, mitte seevõrra kui ise nende klassiliselt teostaja. Nii oma ilukirjanduslikus tegevuses, kus rohkemaarvuliselt suure, klassilise, kõigile põlvedele pysiva loomiseks olekski vaja olnud palju kõrgemat ja tihedamat kirjanduslikku miljööd kui meil oli ja praegugi on, ja — vist küll ka tugevamat isiklikku loovat nägemusvõimet. Samuti kõigepäält arvustaja, algataja ja võimalusi näitaja, murrangutegija on ta olnud ka omal teisel tegevusalal, ideelisel, ilmavaatelisel. Ja oma pyyete idealistluse, silmapiiri laiuse, tunde sygavuse ning väljenduse siirasmeelse jõu tõttu on ta siingi Noor-Eesti voolu juhtival kohal.

„Läbimurd“ „borneerit skandinavismi“ kiriklikust ja kitsaltrahvuslikust konservatismist mille G. Brandes 1880 aastail toime pani läänepoolseis Põhjamais ja mis umbes kymme aastat hiljem ka Soomes „Noor-Soome“ ryhma (Aho, Kasimir Leino, Järnefelt jt.) kaudu läbi löi, jõudis „Noor-Eestiga“ meilegi ja pea meilgi võidule. Nõuaks pikemat uurimist, et leida, millised eri mõjud ja olukorrad siin kaasa aitasid, veel raskem on otsustada, kui võrra „õieti“ see läbimurd sündis ja kas ei oleks mõnigi asi temas võind olla teisiti. Seda selgitagu ajalugu, siin on kyllalt konstateerida fakti ennast ja, et siin yheks tähtsaimaks eestvõitlejaks ja teravamaks väljendajaks on olnud Suits — oma luuletuste ideelise kyljega kui ka oma artiklitega „Noor-Eesti“ albumis, „N.-E. ajakirjas“, oma „*Sihid ja vaated*“ kogus ning mujal.

Koolipoisina veel ise sest vanade naiivrahvuslusest vaimustet, lahkub ta selt vaatekohalt 1905. aasta, kui ka muidu paratamatult sissetungivate ideede mõjul, asub sellele koguni teravasse vastasrinda, pooldades õige äärmiselt rõhutet estetistlikku individualismi. Vene sotsiaalrevolutsioneeride partei ideoloogia võimaldab tal seegipärast olla ka sotsialist, kuigi alatises vastolus ja sõnasõjas omamaiste liig „punasärgiliste“, liig vähe isikut ja individualistlikku kirjandust ning kunsti hindavate sotsiaaldemokraatidega.

Eestluse suhtes küll, nagu paratamatugi, vastolus olles „Postimehe“ ja yldse vana-meelse kodanluse rahvuslusega, oli ometi G. Suits see, kes kõige esimesena julges juba 1917 a. varasygisel esitada mõtte Eesti iseisvusest ja yhtlasi unioonist Soomega.

Nii parema kui pahema tiiva arg ja lyhinägeline ajakirjandus võttis selle idee vastu õige targutaveitavalt, isegi mõnitavalt. Alles hiljem, kui isiklik häda enamlaste näol juhtivatele poliitikherradele kaela kippus, julgesid nad oma truualamilisest veneriiklusest loobuda ning areldes Eesti täielise iseiseisvuse nõudmisele asuda. G. Suitsi ettepaneku teine, meie rahvuskultuurilisele arengulle samuti määratu tähtsusega pool, Soome ja Eesti vennasriikide uniooni mõte aga, mis enam idealistlikum ja kaugelenägevam oli ja mille täideviimist määratsev kommunist oma täägiga otsekohe pääle ei sundind, see kogu soomesoo ilusaim ja julgeim aade ootab vist veel kaua oma teostumist.

Arusaadav, et selle kui ka muude oma ideede hylgamine või taas moonutet täitmine Suitsi ikka sarkasmi kalduvasse meele mõjus veel kibestavamalt ja ta sinimustvalge-vaimustus taas õige pea lahtus. Partei mille ta oma poliitiliseks tegevuseks oli valind, sots.-revol. oma, viis ta kyll juba kord haridusministrigi (hariduskomissari) kandidaadiks, langes aga siis aja pööristesse pea ega jõudnud ainult vene oludele vastavana endale Eestis pärast ki enam jalgu alla saada. Yhes kõige sellega pidi luuletaja-idealist kibedalt nägema oma sotsiaalsete ideede yldist mittevastavust ja seeganurjumist siin, — millekssalata? — talupoegade ja väikekoodanlaste maal. Ihaldet ja vaimustetult tervitet revolutsioon viis tooreste demagoogide veriselle tyrannialle, samuti ihat iseiseisev Eesti ei teostund mitte oodet kujul, vaid sai maa sotsiaalsele struktuurile vastavalt väikekoodanlise ilme ning maa intelligentsi-vähesusele vastavalt võrdlemisi kultuuri-tõntsi edustuse; tõusikluse toorust, jõhkrust ja verd võis näha siingi. „Ka mitte see“ pidi „Eesti päeva“ ootaja ikka jälle paratamatult leidma:

„Kaks aastat — kolm tulekut näinud
kes siin yle maa, yle vee,
kes kahega kaasa on läinud
ja sosistand: ka mitte see!
Vast teine neid ajanud tarve,
ihk kaugem kui Toompea tipp.
Oh laiali pillatud parve
kel kaotsi läind tegude lipp!“

(„Iseseisev kevadõhtu“)

Siin on Suits annud õige iseloomustuse omale ja oma „parvele“, siin ilmub nagu nii mitmes ta laulus see traagilisus oma „tegude lipu“ kaotusest, aga siin on välja öeld ka selle seletus ja vabandus: ihk kõrgema ja kaugema

järgi. Ja kui see kestab, siis ei vii alla ka ajutised nurjumised, ei ka võib-olla yldse teostatamata ideede eest võitlemine, jah, ei isegi nende ideede aegajalised purunemised — kui kestab see ihk ja teadmine, et „võit suurem on võit yle enda“, siis võib nii Suits kui ka iga teine ikkagi öelda:

„teist kaotustes kanname võitu,
me tuleva kaalude keel.“

*

Agaga see Suitsi kurikuulus negatiivsus? See Noor-Eesti yldine negatiivsus, millest nii palju kõneld?

„Ta on syndind vastasrinda, alati sõjavalmis, alati sihtimas tõelist või olemata vaenlast; ta aina otsib ja otsib omale vastaseid, viskab võitluskinda kas või tyhjalegi areenile. On otse silmatorkavalt väljakutsuv toon tema kirjutuses, neis on sappi nagu tema kuuvalgeski.“ „Suits . . . leiab end ainult siis kui ta ymber piirat on“. Nii kirjutab Aino Kallas ja vaevalt võime sarnase iseloomustuse tõlevastavuses kahelda ¹⁾. Muidugi ei taha vist keegi väitagi, et Suitsil yldse positiivne tahe puuduks; see ei peaks Suitsi tegevust kyll põrmugi tundma. Muidugi, liialdavad need, kes kõnelevad „Suitsi opositsiooni-maaniast“ — kuid ometi, kes salgaks, et tema päris element, see on opositsioon. Seks näib olevat tal otse mingi „elusteetiline tarve“, see juba vist füsioloogiline „maitse“, mis enam kui miski juhib inimese suhtumisi. Sellele maitsele näib liig tavaline, vähereljefne ja seega labane, igav ning jõuetu olevat see võimalikult jaatada pyydev „kuldne kesktee“, mis igale ehitavale paratamatu; selle eneseteostuse hoole on positiivse ilma reaalsusega seot ala tihti liig kitsas ja vähevõimaldav, nii et ta tahtmata vahel yle tormab negatiivse ilma ilusasse vabadusse: „kuidas p e a k s olema ei tea, aga see ja see ja see on ainult piitsutamiseväärt“. Ja kui kõik ymbritsev on läbi piitsutat ja viletsaks leit, siis trööstib vast ainult veel sarkastiline resignatsioon, valushell tunne; et „kõik on kokku unenägu“ ja maailma põhiolemus on „kõirilõikamise lust“. Nagu ta suurteil vaimusugulastel Voltaire'il,

1) „Uudismaa“ lugijailgi oli juhused seda tõdeda tema viimekevadisest kirjutuses „Tagatipp“, kus pääasjas muidugi ysna õieti ja tänuväärsest noorsugu kaitseti, kus aga terava sarkasmi hammustusi tunda said ka teised kaitsejad, kelle syyd vaid selles seisis, et nad omalt poolt ainult fakti konstateerides mitte vist sarkastilised kylliast ei olnud.

Heinel, A. France'il jne. näib tal nagu eriline and olevat ilma nõrkuste nägemiseks ja talle näib just nende otsimine ja hävitamine ka yldkultuurile kõige edasiviivam tegevus, kuna selle esitamine mis olema peaks ja olla võiks on ainult tyhi ilus jutlustamine, millega midagi ei paranda.

„Positiivse hingelaadiga“ inimestele taas on sarnane tegevus ikka tundund olevat ainult „lõhkumine“ ja isegi „kultuurivaenulikkus“. Siit see alatine vastolu nende kahe tyypi vahel, mida ka Suits, nagu yldse Noor-Eesti, tihti kibedalt tunda saand. Objektivsem otsus, kummalaadiline tegevus tarviliikum, oneneb kyll aja ning ymbrustingimustest, mis kord yht kord teist, kord enam ideaalivaimustust, teine kord enam satyripiitsa tarvitsevad. Iga tahes ei saa kummagi vajadust salata meie oludes, ning seepärast peaksid ka „positiivset mõtlejad“ aina rõõmsad olema, et meil on olemas ka sarnast „opositsioonimaaniat“, kes enesegarahuldetuid tukkuma ei lase jääda. Maa soola ylesanne on juba kord — soolane olla!

* * *

Viiks pikale siin lähemalt tutvustama hakata Suitsu kui yht meie esimest uueaegist ja tabavat kriitikut ja kirjandusloolast, ei ka kui praegust kirandusloo professori. Olgu pigem toonit yht tähelepandavamat kylge tema koguisikus:

Suits on meie kirjandusloos peagu ainulaadne nähtus, yhendades eneses niihästi luuletaja kui ka ilmavaatelis-poliitilise ideoloogi. Võib olla, on õigus ka neil, kes seepärast teda eitavad olevat nii yks kui teine täiesti: juhiks, poliitikuks liig vähe reaalsust-nägev, laulikuks taas liig reaalsusega seot, liig vähe nägemusi-nägev. Võib olla, kuid just sel seotusel põhjenevad vist ka need tema luule omadused, mis sellele annavad erakordse väärtuse kõige muu meie kunstivõimelisema, s. o. uuema luule hulgas.

Nimelt tema otsekohesus ja tõsidus, tema tundehehtsus, mida iga laulu taga tunnend — vähemalt usud olevat, ka siis kui ta mitte kyllaldase tundelisusega vormiks pole saand. Tema paatos on talle loomuslik, see pole teht ilukõne, see pole ka forsseerit karjumine nagu tihti näit. Barbarusel. Olgu kõrvaltvaatajalle nii mõnigi seisukoht ja vaade kysitav — temale on nad olnud elamused, õiged, kogu inimest haarand, tõsised — ning see paneb neid austama.

Ja teiseks — tema eluisus, yhtlasi tema yldsus, sotsiaalsus ja, võime öelda ka, tema

rahvuslikkus, (kui mitte mõni mees seda sõna ikka nii ei kardaks). Samuti nagu ta oma luulet on võtnud tõsiselt, nii pole ta laskund ka ainult isiku tyhiste meeleolude hellitlusele, õigem, temale tähtsad isiklikud meeleolud on tavalisti ikka seot ka yldsust puutuvaga. Suits on üks meie väheseist kirjanikest, kelle tõis ilmub intelligents-isik, isik kes on endasse yhendand ka laiema yksuse (yhiskunna, rahvuse, inimkunna), kes sellega kaasa elab nagu osaga endast, ja kes seda kõrgemat yksust siiski oskab näha ka just yksusena, tervikuna, mitte ainult oma isikut piirava äärteta miljööna, *non-Ego*na, nagu nii tavalised alamal sotsiaaltunde arengustmel seisvad inimesed. Seda sotsiaalsust ei hävita, imelik kyll, ka Suitsi õige tugevalt toonitend individualism, ei ka, et see yldsuselle laienend isik sinna kaasa viib oma õige subjektiivselt nägevad silmad. See kõik kuulub juba enam yksikasjalisemasse sisusse, tähtis on, et see suurema yksuse käekäik yldse on nii sydämelle lähedal, see, et sotsiaalne elamus yldse on olnud kyllalt võimas, et vormuda ka kunstiliseks elamuseks.

Võib olla, mida vähemaks valgub roostevesi meie hingedest, mida lahedamais oludes, jõurikkamaks, rõõmsamaks ja iseteadvamaks kasvab meie nooruse kasumets, seda vähem ta mõistab Suitsi tuulemaise ja unenäolise ilmavaate pessimistlikku ja sapist sisu. Vahest oleks soovitavgi, et see noorus seda ei jagaks Suitsiga nii suurel määral, et see saaks valitsevaks tundeks, et see juba tööjõudu vähendaks, selle suurendamise asemel, mis on iga rõhut ja kibeda meeleolu bioteleoloogiline ylesanne. Kuid just ses viimaks mainit sihis peaks Suits nii praeguselle kui ka tulevalle noorsoole jääme ligidaseks ja tähtsaks.

„Vastu Kurja õelat tegu
yhinegu
kõik, kes õiged sydämeist!
ja:
Kus kõik pyhadused unund,
õelus punund,
mööda tulist vii sääli sytt.“

Need on ikka olnud ja jäävadki olema yhised hyidsõnad nii sotsiaalselle laulikprohvettile, kui ka idealistlikule ja seega paratamatult „maailmaparandajale“ noorsoole. See pärast jälgib selle noorsoo huvi ja kiindumus nagu senni nii ka edasipidi Suitsi ja tema arengut ikkagi enam kui yhtki teist meie praegusist luuletajaist.

Ei ole vist loota, et see vahekord nii aristokraatse, nii intellektualiste massi ja yldse teise inimese mõistmisest õige kaugel seisva luuletaja ja — teiselt poolt — noorsoo vahel muutuks sennisest palju intiimsemaks, või et sel noorsool oleks võimalik alatine arvamiste kokkukõla selle Eesti vahest kõige enam väljaarendend individualistiga. Jah, vahest teeb selle võimatuks juba individualism kui niisugune: on ju inimesi, kes oma isiku toonituseks otse sisemiselt peavad omale alati teisest erineva seisukoha võtma. Kuid mis sellest, kui nad just seeläbi nii oma kui ka teiste isikuid enim a r e n e m a sunnivad.

Eesti idealistlik noorsugu võib uhke ja rõõmus olla, et tal on eelkäijaks sarnane idealist-oppositsionist-utopist ja seega veelgi nooruslik Gustav Suits — ja et see Suits on ka ea pooltest ikkagi veel ainult neljakymne aastane!

A. LENOTAMMI.

Ilmavaate kujunemisest noorsoos.

Meil mõeldakse ilmavaate all tihti ühe või teise poliitilise partei „usutunnistust“, mis sisaldab päämiselt vaid suhte mitmesuguseile majandus-poliitilisele küsimusele. Vaevast lausund selle sõna kerkkivad silmi ette nii mõnelegi sellised epiteedid, kui „potipõllumees“, „tõök“, „sots“ jne. ning jahmutakse, kui noorsugu julgeb võtta suhu selle sõna. Osalt on sarnane käsitus ilmavaatest muidugi meie ajakirjanduse „teene“, osalt aga põhjustet ka sellest, et on tõepoolest erakundi, kes arvavad, et nende programm lahendab kõik ilmavaatelised probleemid, sest kõik nad olenevat yhest põhitegurist — isiku sotsiaalsest asendist. Viimane määravat suhte varade valmistamisviisile (sotsialismi-kapitalismi kysimus), religioonile, rahvuskysimusele ja teistele kultuurprobleemidelle, umbes samuti, nagu keskajal (mõnele ka praegu veel!) piibel oli kõige a ja o. Mõtlemislaiskadele on see ju otse paradiis.

Tarvitseb vaid tarkadel meestel välja arvata, kuidas yhes või teises sotsiaalses olukorras oleval isikul tuleb suhtuda sellele või tolele kysimusele ja harilikul surelikul ei jää yle muud, kui vaid järele vaadata vastavast käsiraamatust. Ei oleks mingeid „neet kysimusi“, ei siia-sinna otslemisi ega sisemisi võitlusi. Ketserid taltsutaks parteitaktika.

Kui inimelu ylim hyve seisaks vaid selles, et maitsta juba valmis produkte (vaimlisi ja materiaalseid), siis võiks sarnase seisukohaga ehk ka soostuda. Senni aga, kui märkame endi ilusaimad silmapilgud, õieti kogu elumõtte, seot olevat produktide loomisprotsessiga, senni, kui eelistame loomisrõõmu maitsemisloõbule, ning usume mõistuse autonoomsusse, s. o. tema rippumatusse väliseist materiaalseist tingimustest, ei taha meie mitte loovutada õigust ise otsida tõde, ei taha mitte usaldada endi eest mõtlemit teiste kätte. Ja kuigi see tõe otsimine meid korra tagasi peaks tooma selle ylkirjeldet „ilmavaate“ juurde, siis jääb meil ikkagi leidmisrõõm ning tunne, et see on me endi sygava veendumuse ese, mitte väliseist olukordade ega teiste isikute poolt päalesunnit surnud dogma.

Asja nii olles tuleb asuda täiesti eita- valle seisukohale ilmavaatelse noorsoo- hoolduse suhtes, s. t. poliitiliste parteide ja teiste ilmavaatelse rühmituste (usu- liste, rahvusliste j. t. s. yhingute) juures asuvate noorsoogruppide suhtes. Noor- soole peab jäetama vabadus tutvudes sennilood vaimliste kultuurvaradega („ob- jektiivse vaimuga“) määrata iseseisvalt oma suhe nendele, nii nagu paremaks peab igayhe enese mõistus ja sisetunne. Et noorsugu siin mõjudest möõda ei pääse, on loomulik, kuid see ei õigusta veel kunagi teadlikku mõjutamist, survet, ka mitte „maksva korra“, „kõlb- luse“ ega muu sarnase nimel, sest on ju needki vaid inimliku mõtte produktid,

milles ärgu olgu keelat progress ja parema otsimine. Noorsoo enese sisetunne ja mõistus on väärt, et neid usaldada ka sarnaseis kysimustes.

Kui ilmavaatelsel diferentseerumisel lasta areneda loomulikku rada, siis on ta alguses yldisem, suurepiirilsem, kuna enne 16–17 eluaastat sellest yldse vae- valt võib kõnelda. Viimases vanuses hakkavad juba erinema „sotsialistid“ ja „kodanlased“, „usklikud“ ja „uskmatud“, „rahvuslased“ ja „internatsionalistid“ jne. kuna detailsem ja teadlikum erinemine nende yldisemate gruppide piirides alles pääle kahekymnendate aastate ja veelgi hiljem synnib (mõnel yldse mitte enne surma!). Sellele vastavalt peaks kujune- ma siis ka noorsoo organisatsioonide ja nende harrastuste laad.

On loomulik, et see ilmavaateline ku- junemine peaks syndima ligidases koos- kõlas meie rahva oma vaimliste kul- tuurvarade tundmaõppimisega. Ei ole kahtlust, et need on meile ligemad kui mõne võõra rahva vaimulooming. (See nõue pole mitte ilmavaatekysimus, nagu mõnikord väidetakse, vaid yldmaks- vusega aksioom).

Tähtsamad tegurid seejuures on tut- tumine oma rahva minevikuga ja kaas- aegse ymbruskunna mõju. Kuid siin põrkamegi kokku raskustega, mis meid teevad pessimistiksi, põhjustavad leiguse ilmavaatelseis kysimustes või sunnivad otsima rahuldust ometi võõraste kultuu- ride juures.

Meie kultuurilise arengu sihtjooni ja põhimõtteid käsitlev kirjandus pole rikas. Mõned väiksemad teosed „Noor-Eesti“ ajajärgust, yksikud artiklid laialipillat siin-saal ajakirjus ja koguteosis — see on peaaegu kõik. Alles viimaseil aas- tail on sellele seltsind mõni eriteos. (P. Ruubel: Poliit. ja yhisk. voolud Eestis 1860—1905, H. Kruus: Linn ja kyla Ees- tis, Saksa okkupatsioon Eestis j. m. m.). Meie minevik on ses suhtes alles suu-

rel määral läbitöötamata. Võiks kyll nimetada mõne kirjandusaegloolase katseid anda yhenduses oma kirjandusaeglooga ka läbilõige meie seltskundliku mõtte kujunemisest, mis aga kirjandusaegloo piirides ometi võimatuks osutund ja mille tagajärjel asjaomased teosed ei rahulda kyllaldaselt ei kultuurloo ega kirjandusloo nõudeid.

Suurte kaasakiskuvate iseloomude, vaimustavaterahvuskangelaste poolestoleme niikuinii osatumad. „Ei ole meie rahvameestest nimetada yhtegi, kes meile mõne võimsa ideelise päranduse maha oleksid jätnud, päranduse, mis oma korda järeltulijaid nende samade sihtide ja ideaalide kättesaamise eest võitlusele vaimustaks. Oleme vaimliselt päranduseta vaesedlapsed“¹.) Võib olla, polekski asi nii kurb, kui meil seegi vähene pärandus, mis eelkäiailt oleme saand (päris ilma pole me ju ometi mitte!) oleks paremini läbitöötet, enam systematiseerit. Senni, kui ta esineb meile vaid pilla-palla kolina, pole ime, et ta nii vähe ligi tõmbab ja meie pilgud pöörduvad teisale ning rahuldume teiste rahvaste võõrakeeliste harultlusiga (millisest hädaohust pole pääsend isegi need, kes ikka rõhutand omapärase rahvuskultuuri ja sellele kohase mõtteviisi vajadust). Nii harjume omagi olusid vaatlema ja hindama läbi võõraste prillide ning meie ilmavaade jääb ikka mingiks importkaubaks (v. A. Anni. Eesti-Soome lähenemise sihtjooned).

Meie aeglooõpetus kesk- ja ylikoolis (viimases muidugi ka filosoofia) võiks aidata seda traagikat vähendada. Kuid mis aitab õpiaine, kui puudub õpetaja, ja eks ole meie õpetajad sama saatuse (veel karmema) osalised, kui meiegi. On ju neil ajaolude tõttu olnud veel vähem võimalusi syveneda meie mineviku vaimuvaradesse. Päälegi vajab selle aine

1). P. Ruubel. Meie noorsoo vaimlisest murrangust. 1913. lhk. 3.

õpetamise meetod tuntavat reformi. Ja ylikoolis — siin on osat õpetajaikski neile tähtsamaile aladelle importeerida võõraid ja omadest koguke neid (väheste eranditega), kelle syndsaim koht on — arkiivis! Nendelt pärandab vaimu meie tulevane aeglooõpetaja!

Paar aastat tagasi korraldas koolin. A. Kuks ankeedi meie noorsoo ideaalide tundmaõppimiseks. Mul pole käepärast selle lõpulikku kokkuvõtet (kui see yldse valmis on?), kuid juba tookordsete keskkoolide lõpuklasside õpilaste vastustest saame kyllalt selge pildi („Kasvatus“ № 10, lhk. 151, 1922.). Kysimuse, kelle sarnane tahaksite olla, jätab 38% lihtsalt vastamata, 20% ei soovi kellegi sarnane olla, 7½% rahuldub oma perekunna ja ligema ymbruse eeskujudega, 15½% valivad endi eeskujud yldkultuuriliste tegelaste (kirjanikkude, filosoofide, poliitikameeste j. t.) hulgast ja ainult 9% leiab omale eeskujukodumaalt. Ja kui naiivselt on needki valit! Meie mineviku tõsisemad vaimukangelased on saand vähema tähelpanu osaliseks, kui mõni kaasaja käratsev Don Kihhot.

Kui minevik meile imponeerib eestkätt suurte isikute näol, väljendub kaasaja ymbruskunna mõju enam-vähem kõigi ta avalduste kaudu, kuna yksikud indiviidid sellest vähem esile ulatavad. Kaasaja ymbruskunna kogumõju — noh, teame juba, milline ta on! Ei ole vist kellegille enam uudiseks, et elame reaktsiooni aegjärgul. Revolutsioonelevusest hirnuva pegasuse seljast oleme sattund endi märkamata vähja sadulasse. Et sarnastel puhkudel ilmavaatevabadus on vaid hästikõlavaks sõnaks kannatlikul põhiseaduspaberil, selle tõenduseks ei tarvitse minna otsima näitusi kaugemalt meid endid. Võib olla, mäletab veel mõni nende ridade noor lugeja, kui kerge oli aastat 8—9 tagasi omandada „sotsialisti“ aukraadi, mis ei tähendand tavalise

„truualamlise“ kodaniku silmis muud, kui kardetavat võllarooaga. Ja praegu? — Et sõna „sotsialisti“ asemelle on astunud

„kommunist“ ei ole veel kuigi oluline vahe (sest 99% vahest nende vahel niikuinii õieti aru ei saa!). Kuidas viimane

V. Turp'i linoleumlõige.

meil on saand isegi laste kollitamisabinõuks, selleks pakub iga päev ikka uusi näitusi. Mul ei tarvitseks sellest palju

kõnelda, kui see oleks vaid vanade juures nii, kellele viimased aastad kätte mängind kui mitte just kõigile ministri-

tooli, siis väga paljud upitand kylakoolmeistri kohalt mõneks osakunnajuhatajaks või selle abiks kindlasti. Kuidas võiksid nemad siis teisiti, kui mitte hirmul olla kõrgete kohtade pärast ja iga kärbselennates juba kõnelda äraandlikkude kuulide vihinast endi pää kohal. Ebaloomulikuna tundub aga see, kui sama vaim laiutub ka noorsoos, kohati isegi selles osas, kes küllalt aus ja truu on omale nooruslikule vaimule selleks, et hellitada end lootustega pääseda ise kord mõnele neist kõrgeist toolest.

Suurem osa meie noorsoo organisatsioonest on deklareerind enese olevat ilmavaatelistis küsimusis erapooletud, s. t. pole võtnud mingit seisukohta. Iseenesest ei saa selle vastu midagi olla, vähemalt koolinoorsoo organisatsioonides mitte, kuna need suurel määral koosnevad elemendist, kellel ülalõeldu põhjal veel liiga vara oleks asuda ilmavaatelsele diferentseerumisele, kuid sarnasel korral olgu see erapooletus ka tõesti seda, s. t. organisatsioon kui niisugune olgu ühevõrra salliv kõigi ilmavaadete vastu kommunismist facsismini. Sama peaksime nõudma koolilt, kui ei taha, et viimane rakenduks poliitika teenistusse. Lastagu noorsugu ise omal arenemiskäigul tunnetada ja valida ilmavaade, mis enim meeldib ta mõistuselle, rahuldab ta sisemist tötunnet. Senni on kahjuks väga tihti old „erapooletu“ ainult teatava piirini, niikaua, kui see erapooletus ei käi „maksva korra“ jne. vastu, just kui oleks viimane mingi taevast kingit absoluutne tõde.

Nyyd kysib mõni vahest, mis võib noorsoo organisatsioon yldse korda saata oma liigete ilmavaate arendamiseks. Kõigepeält võib ja peab ta pakkuma materiaali ilmavaatelseks orienteerumiseks. Eelpool oli juba kõnet, et meil puudub selleks tarvilik yhiskundliku mõtte arenemiskäiku analyseeriv kirjandus ning et koolgi suudab korda saata selleks vähe. Organisatsioonid võiksid sellest yle saada

sel teel, et koguvad kokku ja töötavad läbi oma liikmeskunnaga võimalikult kõik siinsäl laialipillat tähtsamad artiklid neilt alult, mis annaks ka juba kaunikese ylevaate. Kui sellega yhendada veel yldiste ilmavaateliste põhiprobleemide systemaatiline käsitelu või vähemalt huviäratamine nende vastu, siis ei tarvitseks sellest tööst osavõtnuil aastate pärast vist mitte tyhjuse tundega kahetseda noorsooyhinguis viidet aega, nagu see juhtub tihti sääl, kus yhingu tegevus on juhitud samadelle aladelle, mida kool juba niikuinii kyllaldaselt käsitab ja millel puudub kõlbliselt hariv mõju. Sarnase noorsooyhingu ilmavaatekooli läbiteind isikud oskavad ka pärastises elus igasugu olukorras vähemalt ise iseseisvalt ja vabalt mõelda, kuigi neil igakord jõudu ei jatku sellekohast õigust nõuda ka teistele, sest juba eelminegi nõuab meie päevil kangelasmeelt.

E. Koolinoorsoo Keskliidu Asemikke kogu VIII koosolek

oli 4. nov. s. a. Paines. Esitajaid oli kohal 21, kokku 15 org (10 kohast): S. Perv (sek r.), E. Soosaar (Haapsalu, Yhisgym.), A. Nurk (Rakvere, Seminaar), A. Krahe (V. Maarja, Yhisreaalgym.), H. Nero, R. Viedebaum (Paide Koolinoorsoo Liit), A. Kyng, K. Matson (Võru Keskkoolide Noorsooliit), A. Kärsten (Tartu, Reaalk.), E. Kallas (Tartu, II. Kom gym.). A. Suurvärav (Baltiski, Reaalgym.), R. Lepik (Jõhvi, Reaalgym.), J. Sei, K. Tuul (Tartu, I. Kom. gym.), J. Pill, T. Lange (Tartu, Koolinoorsoo Liit), K. Nõu, R. Tamberg (Tallinn, Seminaar), E. Nares, A. Leis (Viljandi, Koolinoorsoo Liit), Nig. Käbin („Uudismaa“).

Pääle nimetatute viibisid koosolekul veel M. Ulk (Järvamaa I. ringk. koolinõunik, koosoleku eest vastutaja) ja J. Johanson (Karskuskasvatuseinstruktor).

Koosolek algas k. 10.

Kinniteti Sekretariaadi poolt kokkusäet päevakord (v. Uudismaa № 1, s. a.) ning selle järgi:

I. p. valiti: juhatajaks S. Perv ja E. Soo-

V. Turp'i linoleumlõige.

saar; sekretääreks T. Lange, R. Tamberg, A. Kärsten.

II. p. võeti E. K. Keskliidu uuteks liikmeteks vastu yheksa õpilasyhingut.

III. p. kuulati, ylevaate saamiseks, ära yksikute org. aruanded.

IV. p. Pääle kestvaid läbirääkimisi võeti vastu järgmised resolutsioonid:

„As. Kogu VIII. koosolek harutades V. kongressi resolutsioone: „Noorsugu, kehakultuur ja tervishoid“ ja „Noorsugu ja elureformid“ p. 4, ning „Koolinoorsoo ringide ja yhingute suhe noorsooliikumisele“ p. 2, leiab: 1) et olles põhimõtteliselt n.n. rekordspordi vastu, keeldub E. K. Keskliit spordivõistluste korraldusest ja 2) annab yle temale h-ra Riigivanaema poolt spordivõistlustel võitjale väljaandmiseks annetet kuju esimesel tõeliselt yleriiklisel koolinoorsoo spordiolympiaadil võitjakstulnule“.

„As. Kogu VIII koosolek harutades V. kongressi resolutsiooni: „Noorsugu ja poliitika“ tunnistab tarvilikuks korraldada — sääal, kus vastavad alad õpitundides vähe käsitus leivad, — referaat- ja vaidluskoosolekuid yhis-kundliste ja poliitiliste kysimuste selgitamiseks ning ajalooliselt suure tähtsusega isikute ning voolude tutvustamiseks Sekretariaadi poolt väljatöötet systemaatilise kava järele ning kohustab kohalikke yhinguid teatama tagajärgist sekretariaadile.“

„As. Kogu VIII. koosolek peab V. kongressi resolutsiooni „Noorsugu ja rahvuslus“ p. 3 läbiviimiseks vajaliseks: 1) kasutada iga vastavat momenti meeleolu loomiseks eestlaste võõrapäraste perekonnanimede vastu, tarvitades seks võimalikult kõiki abinõusid; 2) levitada vastavat kihutuskirjandust“.

„As. Kogu VIII. koosolek harutades V. kongressi resolutsiooni „Noorsugu ja keeleuendus“: 1) tunnistab tõeliselt tarvilikuks kirja-keele yhtluse, aluseks võttes Oskar Looritsa grammatikat, 2) soovivat uuendet keelt tarvitada Keskliitu kuuluvatel yhingutel nii omavahelises läbikäimises, noorsoo väljaannetes, kui ka liikmete isiklises kirjavahetuses“.

„As. Kogu, läbi kaaludes V. kongr. resolutsiooni „Koolinoorsoo ringide ja yhingute suhe noorsooliikumisele“, leiab 1) et sekretariaadil võimalik ei ole normaalpõhikirja alusel töötavaid yhinguid vastu võtta ning asemikke kogule kinnituseks ette panna, 2) kohustab sekretariaati saatma E. Õpetajate Liidule informatsiooniks V. kongressi ja As. Kogu VI, VII ning VIII. koosoleku poolt nimetet kysimuis vastuvõet resolutsioonid, 3) kohustab sekretariaati koguma edaspidiste esi-

tiste jaoks andmeid normaalpõhikirjade sundusel likvideerit organisatsioonide kohta.

V. päevakorra punkt lahendus IV all.

VI. p. maall eturniir otsustati ära pidada jõuluvaheajal Rakveres (v. eriteade!).

VII. p. VI kongress otsustati kokku kutsuda tuleva aasta sygissementril.

VIII. p. võeti vastu järgmine otsus: „Võimaluse korral ära pidada 1924. a. kevadel Tartus II yleriikline Noorte Pyha. Kysimuse lõpulik otsustamine, kui ka volitused korralduseks jäevad Tartu Koolinoorsoo Liidule. Juhusel kui T. K. Liit yleriiklise Noorte Pyha läbi viimist sel kevadel võimatuks peab, on sekretariaat kohustet järgmisel As. kogu koosolekul esinema „Noorsoo juhtide kogupäeva“ detailise kavaga.

IX. p. all võeti vastu järgmine resolutsioon: „As. Kogu VIII. koosolek pooldab praegu osaliselt tarvitusel oleva rinnamärgi uuesti tarvitusele võttu“.

Päevakord läbivõetult lõpetab juhataja Paide K. Liitu ja koosoleku eest vastutajat ylesnäidat vastutuleku eest tänades koosoleku k. 22.15.

Kitked-katked.

„Kuidas said noored sellega toime“.

Mõni aeg tagasi kurtis „Pvls“ „Aer“, et noored ühel koosolekul Tallinnas endi ja vanema põlve vahel „kriipsu“ olla tõmmand.

No, on ylekäte läind! Usute või ei, aga on ylekäte läind! No, mõtelge ometi: julgevad „kriipse tõmmata“. Ja kuhu veel: „enese ja vanema põlve vahele“. Kriipsu enese ja „selle põlve vahele, kelle kulul ja higit õppides nad yldse kriipse tõmmata oskavad“. Ning rasvase veel!

Kuulge ometi senni kuulmatut: kriips vana ja noore põlve vahele! On's keegi seda enem kuulnud? Aastasadade jooksul ei ole sest sõnagi räägit ja nnyd korraga — — miline jultumus!

Viimati tahavad veel, et vanem põlv talitaks nii, nagu see jaburdav „Noor-Eesti“, kui see hyda lubas järeltulijaile: „Morituri te salutand“!

„Oh, ei oleks me neile seda „kriipse tõmmist“ yldse õppetandki“!

Yks kõige „normaalsem“ põhikiri.

Mitte ammu sai E. N. Karskusliidu juhatus yhe Põhja-Eesti väikelinna õppuryhingult yhes liikmeksastumise soovivaldusega ka yhe väga „normaalse“ põhikirja. Selle põhikirja ylemisel nurgal seisis yhel pool šapirograafil paljundet

(nagu kogu põhikirigi) märkus „Kinnitan. „21“ novembril 1922 a. Haridusminister H. Bauer.“ Teisel nurgal — „normaalpõhikiri № 1.“ Huvitavam on aga veel yhingu nimi — „x reaalgymnaasiumi õpilaste (karskus-, spordi-, muusika-, kirjandus- teadusline-, male-) ring.“! Põhikirjas eneses pole tähtegi muudet — nii nagu ministeerium ta kätte saatnud nii, ta on. Isegi ministeeriumi kirjavead on parandamata. Muidu on yhingu tegevus võrdlemisi elav, mitmekesine ja sympaatlik.

„Yheksanädalise kirikuvande“

nimetuse all on Tallinna õpilastele tuntuks saand karistus, mis tabas yhe naiskeskkooli eelviimase klassi õpilasi. See keelab nimelt ära karistuse alla langend klassi õpilastel 9 nädala kesteks liuväljal, kontsertidel, teatris, koosolekutel jne. — sõnaga ykskõik kus, pääle kodu ja kooli — olemise ja käimise.

Noorsoo org. tegelaste kursusel tõendas tunt Dr. med. et venelaste „paastud“ kokkuvõttes tervise pääle hästigi mõjund. Vast on see ehk siingi nii, et see „kodune arest“ õhtu-pool töötava kooli õpilaste tervislise häakorrale vajaline on, eriti vast nyid, talispordiks soodsatel ilmadel. Ja ega's vist see miljonisi toetuseks saav teatergi ometi muud ole kui lõbustuskoht (9 nädalat möödunult suluvad peatselt ka teatrid oma ukсед suvivaheajaks).

Ainsam asi, mis veidi imelisena näib, on see, et ka Vabariigi VI aastapäeva aktustest jne. osavõtmine samuti keelu alla käis. Vist nähti seski ainult lõbustust, millest osavõtmise keeld paras karistusabinõu!

„Karskustöö ala“ ja „Õnnetused ja kuritööd“ või pigemini „Õnnetused ja kuritööd“ ning „Karskustöö ala“

On ju mõndagi räägit alkohoolikapitaali tegutsemisest meil Eestiski. Ning nähtavasti ongi ikka osa sest kylvist langend hää maa pääle ning kannab nyid vilja. Sest raske muuna võtta tõsiasi, et senni ajakirjanduses traditsiooniliselt viimasel kohal olevad „Õnnetused ja kuritööd“ nyid me „suurema päevalehe“ juures oma aukohta kaotama hakkavad ning õnnelik võistleja on muidugi „karskustöö ala“.

Kuid, kaaskarsklased, ärgem ehmu gem! Veel ei ole me suurimat au omand, oleme ju nyid — koos oma tegudega — ainult vargapoiste ning joobnud olekus tänaval lamajate taga, kuna aga peatselt sattuda võime — jällegikoos oma tegu-

dega — veel paar veergu allapoole taha kuulutusi, mis algavad sõnadega „Ludmilla“, „Naisolevused, kena välimusega, 15-25 a....“ „Mina ei vastuta...“ jne. jne.

Veel aega ant meile meelearanduseks!

Kroonika.

III Üleriikline koolinoorsoo maleturniir

peeti ära 3—6 jaan. k. a. Rakveres, Rakv. õpetajate seminaari Karskusringi tegelikul korraldusel.

Osavõtjaid oli kogund rõõmustavalt peaaegu samapalju, kui eelmistele turniiridelegi. Algul asuvad vedama Virkus (Pärnu) ja Simson (Tallinnal). IV vooril kaotab aga Virkus Bestmannille (Tartu) ja viiendal Simson Virkusele. Selle tõttu jõuab neile järgi Mälkson (Pärnu), kes esimesel vooril Simsonile kaotas, ning selle (V) vooru järgi omavaldi nad ühtlaselt 4 punkti, kuna nende järgmine Bestmann 3 punktiga leppima peab. Teised veel enam maha jäänd.

Turniiri edaspidises käigus jõuab Simson enam ühtki partiid kaotamata lõpuni, kuna Virkus—Mälkson partii viigi pääle jääb. Seega omab Virkus II koha, esimese $\frac{1}{2}$ punkti võrra eesolevale Simsonile jättes. Mälksonil jääb veel viigi pääle partii Gründorfiga (Tallinnal), ning seega tuleb ta kolmandaks, olles omakorda $\frac{1}{2}$ punkti taga Virkusest.

Tallinna pääsis seega II kohalt esimesele, omades seega Koolinoorsoo esimaletaja nime, kuna läind aastane I koha võitja — Tartu — neljanda kohaga rahule pidi jääma. See eest vastasid täielikult nende pääle pand lootusi Virkus (läind aastal III koht) ja Mälkson.

I kohale tulnu — Simson, omas E. K. Kesklidu poolt seks määrat partii malendisi mo-saiik ilustustega karbis.

Turniiri käigust ülevaate saamiseks toome järgmises n-ris turniiri tabeli

Noorsootöö käsiraamat ilmumas.

Noorsoo karskusliit kavatseb kõiki noorsoo org-ide tegel. kursusel ettekant referaate koon-dada ja mõnesuguste täienduste ning muuda-tustega noorsoo org-ide käsiraamatuna trykis avaldada. See oleks kahtlemata suureks abiks noorsooyhingute tegevuse juhtimisel, sest yhe-kordne kursus oli ikkagi vähestelle kättesaadav ja sääl kuuldu ununeh pea. Nende sagedam kor-damine läheks aga liiga kulukaks. Käsiraamatu toimetamine on ant A. Elango kätte.

In memoriam!

Aasta möödumata, mil leinates mälestime viit eluheitlusest ärakist-lahkund kooli-noorsooliitlast. Ning jällegi paigutime mustmulda — paarinädalise vaheajaga — kaks neist, kes olid ideelisemad, aktiivsemad. Yht Ridalas, teist Tallinnas.

Stud. jur. Gustav Selg †.

Stud. jur. Paul Randpõld †.

Kadunu sündis 10 kyynlakuu p. 1905 Ridalas. Alghariduse sai Haapsalus n. n. „Viibe“ koolis, jatkas õppimist kõrgemas algkoolis ning 1918 a. pääle Läänemaa vast avat I Reaal-pärasistes Yhisgymnasiumis, mille 22 a. kevadel lõpetas. Oli Oru algkoolis õpetajaks 1923 a.; sama aasta sygisel astus Tartu Ylikooli õigusteaduse üliõpilaseks. Kuid haigus (tuberculosis), mis teda juba kevadel kauemat aega voodis olema sundis, ei lasnud kadunul akadeemilisele tööle asuda. Ta jäi isatallu Ridala ning elas sääl 25 jõulukuu päivani l. a. Sest päevast ei vaja ta enam me seltsis eluaset!

Lahkunu võttis elavalt osa noorsooliikumisest Oli L. I yhisgym. õpilasyhingu asutajaid ning erksam juhatusliige, suutes huvi äratada ja kaasa tõmmata. 1920 a. kõrvaldeti ta õpilasorganisatsioonest koolijuhataja poolt „liigaktiivsuse“ põhjusel. Seejärgi asus ta n. n. pörandaalust „Gymnasisti“ välja andma. Hiljem saab jälle luba yhingu tööst osa võtta ning on seejärgi jällegi kohaliste organisatsioonide hing. Võttis selajal osa koolinoorsoo kongressist alates juba II-est — töötades nende juhatusis. Samuti viibis ta kõigil vahepäälsetel EKKeskliidu As. Kogu koosolekutel, olles neil tööd juhtimas.

Tundub endastmõistetavana, et kadunu aktiivne oli ka karskuspöllul. Nii asutaski ta õpetajaks olles kohapääl õpil. karskusringi, ning viibis I noorsoo karskuskongressil.

Ning nyyd pole Sind enam. Kadund Su sõbralik hing-idealism ning optimismist lõpuni. Kadund elu pärimäil päevil — Sust jäänd vaid mälestused. Kuid need jäävad meisse sygavasse muljutuna. Jäävad pyhadena mälestustena milledelle tugeada võime, kui — eemal noorusaastaist — võitleme aadete eest, mis Sullegi, kadunu, kõik olid.

Su lyhikegi elu ei olnud asjatu!

Otsime lohtu laulikult:

*Ilus on surra kui oled noor
Nii päiksen magama minna,
Su ymber sõbrade leinai koor*

Syndind 28 aug. 1903. Lõpetas läänd kevadel Tallinnas II Reaalkooli ning astus sygisel Ylikooli õigusteaduskunda. Kuid juba näärikuust end tugevamana tunda andva kopsukatarri arenemist ei suutnud takistada kopsuhaigete haigemaija asumine. Arvatavasti andis katarri maad tuberculosis'ele. Mainitulle seltsis veel neerupöletik. 3-dal näärikuu päeval ilmus vabastaja — surm.

Mäletan kadunut 1919 a. sygisest. Ta tegutses seekord Tallinna Koolinoorsoo Liidu Muusika os. juhatusliikmena. Oli korraldusajajärk, ellukutsumisel oli Liidu laulukoor. Ningsest korraldustööde rägastikust ta ei vabanendki: organisээрimisaasta möödonult tuli I Yl. „Noorte Pyha'ga“ seot tööd, ning päälegi oli kadunu jäänd, endised tegelased keskkoolist lahkunult, ainsaks korraldusi kandvaks jõuks hulga-liikmelises kooris. Kuid kadunu, olles väsimatu korraldusis, sai neistki raskusist yle. Koori org. kylje hää korraldus aga aitas kahtlemata kaasa kooril oma taha jätta mõned vanemadki koorid, ning saada arvustuse yldise kiituse osaliseks.

Tööd suurenesid ka sellele järgneval aastal, mil' lahkunu kõrgema muusikakooli metsasarve klassi õpilaseks astus. Kuid ta ei unustand koori ning tänu ta korraldusile elas see elujõulisena yle ka. n. n. „Viljandi aasta“, olgugi et kooril — kui talipidustustest osavõtjal — mõnigi kardetav moment yle elada tuli, seda enam, et samal ajal likvideeruma sunniti T. K. Liit, mille osakonnana koor senni tegutsend. Asutanult seejärgi T. K. Muusika yhingu, kandis lahkunu kooril veel mõnedki askeldused. Seejärel nõudis haigus oma...

Koos perekala laulukooriga leinavad nyyd Sind, kadunu, kurbusega kõik, kes teadlikud ses, mida viisid enesega! Kes teadlikud ses, mis olid seltsilisile! Puhaku rahus Su pörm!

*Sa nende sydamen igavest noor —
Said vara ju Jumala linna.
(H. Visnapuu).*

II Yleriikline „Noorte Pyha“ eeltööd.

Nagu juba № 2 lyhidalt tähendasime otsus-
tasid Tartu õpilaskunna esitajad lähemate järe-
kaalumiste järele, ära pidada II Yleriikline
„Noorte Pyha“ käesoleva aasta kevadel Tartus.
Ta läbiviimiseks valiti päätoimkond järgmi-
ses koosseisus:

Presiidium: juhataja Nig. Käbin, abid:
H. Vilms, H. Pryys, J. Pill; Kirjatoi-
metajad A. Kauts, E. Siil; laekakoidja
A. Must, abi P. Eck.

Toimkondade juhatajad: Lulupeo: R. Rit-
sing. Spordi: A. Antson; Korterit:
N. Jyrman; Kirjandusõhtu: S. Perv;
Linnailustuse: H. Leemann; Rongikäigu:
A. Piller; Avamispeo: H. Pryys; õhtuse-
rongikäigu: J. Pill; Draamaatilise õhtu:
Kristjan; Lõppeo: K. Tuul; Linnaga
tutvustamise: A. Köll.

Ametita: T. K. Liidu Vilistlaskogu esitaja
dir. Lang; E. Noorsoo Karskusliidu esitaja
A. Elango; T. Õ. Seminaari õpilaste esitaja
E. Kink ja Õhtukeskkooli esitaja.

Haridusministeeriumi poolt on „Noorte Pyha“
luba juba välja ant, kuna toetuse andmise
kysimus kunni eelarve vastuvõtmiseni lahti-
seks jääb.

Kohapäälsete töötamisvõimaluste ja meele-
oluga tutvumiseks ning „Noorte Pyha“ kor-
ralduse ning kava lähemaks tutvustamiseks
kohapäälse õpilas-ja õpetuskunnale viibib pää-
toimkonna juhataja praegu ringreisil kodumaa
linnades peatades võimalust mööda ka neis
alevites, kus keskkoolid. Senni on ta poolt
läbi sõidet Põhja-Eesti. Lähemal päevil saade-
takse päätoimkonna poolt kutsed peost osavõt-
miseks ka meie sugu- ja naaberrahvastelle:
Soomele, Madjarile, Lätile ja Leedule. Pääle
selle otsustas päätoimkond saata kutsed Saksa,
Rootsi ja Norra vastavatele noorsoo organi-
satsioonile. Eriliselt on loota soome ja läti
noorsoo rohkearvulist osavõtmist.

Yldkoorist osavõtmiseks on senni end regis-
treerind üle 1500 laulja. Neist ligi tuhat väl-
jaspoolt Tartut. Arvatavasti tõuseb yldlaulukoor-
ist osavõtjate arv 2000 ligi, kuna ylesandmi-
sed praegu veel jätkuvad.

Yldiselt näib silmaspidades senniseid eel-
töid ning yldist meelolu nii õpilas- kui ka
õpetajaskunnas „Noorte Pyha“ õnnestamine
enam-vähem kindel olevat.

Ainsama kohutavama raskusena esineb
aineline kylg, eriti eeltöödeks tarvisminevate
summade puudumine. Kuid ka siit loodetakse
väljapääsu leida. (N. Pyha yldkava ja põhi-
määrused on avaldat käesolevas numbris eriti.)

Yhingute registreerimisest.

Läind sügissemestril jättis Viru maakunna
koolivalitsus registreerimata talle seks ant
spordiühingu (normaal-) põhikirja.

Sest tekkind olukorrast väljapääsu leidmi-
seks palus noorsoo org. tegelaste kursuse vas-
tava ala lektor haridusministeeriumi teatada,
kuis talitada neil juhustel. Et kirja viibimise
tõttu võtmata oli teda kursustel tutvustada,
avaldame ta sisu siinjuures:

„Vastuseks Teie 1923 a. 29. detsembri kir-
jale teatab kooliosakond, et õpilaste ühingu
mitteregistreerimise puhul, iseäranis veel kui
põhjused nimetamata, tuleb keskkooli õpetajail,
kes nõusolekut avaldasid ühingu toetajaiks liik-
meiks astuda, koolivalitsuse otsuse peale hari-
dusministeeriumile kaebada“.

Uus noorsoo aegkiri

„Kevadik“ hakkas hiljuti Tartus ilmuma. Aeg-
kiri tahab pätähelpanu pöörata enesekasvatuse
ja elureformi kysimusile, valides oma mater-
jaali eestkätt algkoolide vanemate ja kesk-
koolide nooremate klasside õpilaste seis-
kohalt. Kaastööliseks on artiklite osas kyp-
semad jõud, kuid ylevaadete osas loodetakse
noortelt elavat vastutulekut. Rohkesti tähel-
panu tahetakse pöörata juhataste andmiselle
õpilasyhingute töö korraldamiseks. Viljaand-
jaks on noorsoo karskusliit, vastutavaks toimet.
mag. phil. Alfr. Koort, kuna toim. kolleegiumi
moodustavad E. Pedriks, A. Elango, E. Kubjas,
M. Lukk ja T. Lange. Aegkiri ilmub 6 k.
aastas à 16 lhk. ja maksab tellides 75 mk,
poolaastas 40 mk., yksiknumber 15 mk. Igayks
kes 10 tellimist vastu võtab või järjekindlalt
igast numbrist 15 eks. levitab, saab yhe aasta-
käigu maksuta.

Toimetus asub Tartus, Jakobi t. 8 (Postkast 86).

Õpiring noorsooliikumise probleemidega tutvumiseks

asuteti E. K. K. sekretariaadi algatusel Tartus
16 veebr. k-a. Osa võtma kutsuti endised ja
praegused aktiivsemad noorsootegelased kõi-
gist vooludest. Läbi võtta kavatsetakse noor-
soopsyhika iseäraldused, noorsoo olukord
kaasaegses yhiskunnas (kool, perekund majan-
dus-õigusline elu), nooruskultuur ja selle taot-
luspyyded (noorsooliikumine ja koolireform).
Kogu aine on jagat 45 referaadiks, mis umbes
12—15 koosoleku pääle ära jagat. Igal osavõt-
jal tuleb pidada paar referaati juhataja poolt
kättenäidat kirjanduse põhjal. Õpiringi juhata-
jaks on A. Elango.

Senni on peet mitu koosolekut, mis hästi

korda läind. Osavõtjate arv on 20—25 ymber, nende hulgas ka dir. V. Nano, mag. A. Koort, mag. A. Anni j. t. Imelikul kombel puuduvad skouid ja noorsepad täiesti, ehk nad kyll ka kutse said. Nähtavasti on nendel rea-õppusest kyllalt, ilma et tarvitseks päid raskemate probleemidega vaevata!

Sotsiaalkysimuste õpiringi

kutsus ellu Tartu Koolin. Liidu humanitaarseksioon. Õpiring käib kord nädalas koos ja kavatseb systemaatiselt läbi võtta praeguse varade valmistamisviisi ja sellest oleneva seltskundlise korra põhijooned. Õpingute aluseks on K. Kautski teos „Majanduslik edene mine ja seltskonna kord.“ Osavõtjaid on paarikymne ymber. Raskusi teeb asjaolu, et nimetat teost myygil saada pole ja 2—3 juhusliku eks. läbi tuleb ajada.

Järjekorraline seletus.

Viimasel ajal hakkavad uuesti korduvalt kostma syydristused „Uudismaa“ toimetuse vastu. Yhelt poolt tõendetakse uuesti: „„Uudismaa“ levitavat „kommunismi“ (näit. J Tõnisson hariduskongressil), teiselt poolt korratakse: „„Uudismaa“ on prygikasti viskand kõik oma suured ideed“ („M. Noortööline“ № 5). Teeme veel kord katset nende kordumist vähendada ning seletame seks veel kord omi seisukohti:

1. „Uudismaa“ toimetuse ajakirja paigutamiseks töid valides on katsund olla võimalikult erapooletu nende tööde sisulise tendentsi suhtes, hinnates neid pääasjalikult ainult yldhuvitavuse, käsitluse väärtuse ja mõtte loogilise arenduse seisukohalt. Ta on silmaspidand, et „Uudismaa“ on määrat neile, kes huvitust tunnevad veel igasuguste kultuuriliste vaadete vastu, kes pole tarretand yksikute kitsamate parteide või voolude veendumistes. Sest seisukohast on avaldet ka näit. „Clarté“ (№ 2).

2. Toimetuse tunneb end endiselt kohustet olevat lugejaskunnale enamvähem kõiki noorsoliikumismorme tutvustada. Nii avaldas ta läind aastakäigus näit. „Eesti skoutide II kongressi“ „I Noorsoo kongressi“ j. t. kirjeldused.

Samalt seisukohast avaldas ta ka „I töölinoorsoo kongressi“ resolutsioonidest (№ 2) need kohad, mis sääal valitsend meelolu kyllalt selgelt peegeldasid või eriti õpilaskunda puutusid.

3. Tunt noorsoosõbraliste ja oma vaimlise nooruse säilind kirjanikkude kaastööd pole toimetuse mitte enese jõuetuse pärast palund, vaid ajakirja sisu väärtuslikumaks ja mitmekesisemaks muutmiseks. See seisukoht on põhjuseks, miks toimetuse edaspidigi meeleldi avaldab „kodaanliste sulleorjade Tuglase, Suitsu“ (bravo! „M. Noortööline“ № 5) poolt meile tarvituseks lubat kirjutusi.

Seega arvame olevat kyllaldaselt vastand mõlemalle äärmuspoolele. Jäävad veel „Päevalehe“ „Aeri“ taolisid, kes seeyle imestavad, et oleme oppositsioonis, „kuigi see meile kasulik ei ole“ ja „saatuslikuks võib saada“. Aga mis sarnastelle yldse vastata! „Kasulikuse“ seisukohalt oleks ju „Nat Pinkenton“id ja „Lõvipyydjate juhtumised“ kõige paremad. Või koguni see „noorus tuli hinges“ millega nii kasulik on kymneid tuhandeid — „Ronkasid“ kypsetada. Kuid sarnase rongaprae armastajad peaksid veel kaua kasvama enne kui neid „Uudismaad“ lugema ja arvustama lasta. Isegi siis, kui nad ameti poolest „kõrgel kohal“ istuvad.

„Uudismaal“ ei ole kitsast parteelist seisukohta, kuid kultuursuse ja vaimsuse seisukoht on tal ometi ja see hoiab teda vastasrinnas nihhasti kommunistliku räuskamisega, kui ka vaimu labastusega ja nooruse vaba arengu takistusega mõnede meie liig koolmeisterdavate ja lyhinägeliste vanade poolt. Jääme lootma, et sel aastakäigul yhest seletusest jatkub.

Toimetuse.

Omis asjus.

Kuna käesolevasse № vähepäälse kunstinumbri tõttu hulk kroonikat (osa, näit: III Yl. Koolinoorsoo maleturniiri tabelid, on siiski veel järge ootama jäänd) kogund on, oli toimetuse sunnit käesolevast № päälle muu ära jätma ka E. Oldekopp'i artikli „Vaimuelu murrang ja noorsugu“. Nimetetu ilmub № 6—.

Toimetuse.

Vastutav toimetaja: cand. hist. Peeter Treiberg.

Toimetuse aadress: Nigulas Käbin, A. Anni, A. Elango, D. Karopun, A. Kärsten, E. Laid, L. Leemann, S. Perv, Th. Vaas.

Väljaandja: E. Koolinoorsoo Keskliit.

Toimetuse aadress: Tartu. Postkast 79. Toimetaja kõnet. iga ksk., rd. kl. 11—12 Jakobi t. № 8, telef. 404.

II. Yleriikline „Noorte Pyha“.

A. Põhimäärused.

Yleriikline „Noorte Pyha“ peetakse järgmisel alusel:

1) Pidustused on yleriiklised ja peetakse haridusministeeriumi loal kohe päle õppetöö lõppu, juunikuu 8., 9. ja 10. päeval (suvistepühil) Tartus. Osa võtma kutsutakse ka naaberriikide noorsoo edustajad.

2) Pidustusist kutsutakse osa võtma nii aktiivselt kui ka passiivselt kõigi keskkoolide, neile õppekavade poolt vastavate kutsekoolide ja kõrgete algkoolide õpilased. Ka algkoolide õpilased võivad osa võtta, kui nad selleks soovi avaldavad, kuid nimelisi kutseid neile ei saadeta.

3) Pidustuste korraldamiseks ja eeskava sooritamiseks valis Tartu keskkoolide õpilaskunna edustus Tartu E. Koolin. Liidu algatusel päätoimkonna, kes jaguneb presiidiumiks, ja vastavalt eeskavale, eritoimkundiks, kuna alamtoimkundade moodustamine jääb kohapäälse õpilaskunna otsustada.

4) Pidustuste läbiviimisel tahetakse töötada kõige ligemas kontaktis õpetajaskunnaga ja koolivalitsustega. Juriidiline vastutus Päätoimkonna tegevuse eest on Tartu Koolinoorsoo Liidu Vilistlaskogu pääl.

B. Yldeeskava.

1. **Rongikäik** läbi linna avamisplatsile. Võtavad osa koolid ja õppuryhingud, igayks oma lipuga.

2. **Avamispidu** algab yldkoori ja orkestri yhise ettekandega: Hymn (oop. „Lembitu tytär“) — A. Lemba.

3. **Laulupeol** esinevad a) yldine segakoor järgmistele lauludega: Hymn (oop. „Lembitu tytär“) — A. Lemba; Öitse, kasva, ela! — M. Hermann; Allik — M. Saar; Kiiigelaul — M. Lüdig; Varas — R. Tobias; Tootus — A. Läte. Noovid on paljundet ja saadetakse soovikorral kätte. b) yksikud koorid ja orkestrid. Viimaste ettekanded jäävad nende eneste valida.

4. **Spordi olympiaad.**

a) **Kergesport:** jooksud 100, 200, 400, 1500, 3000, 110 m. tõkkejooks, 4×100 m. teatejooks; 10×250 m. teatejooks Tartu tänavail, 800+400+200+200 teatejooks, 60 ja 1000 m. naistele, 4×60 m. teatejooks naistele.

Hypped: Kõrgushype hooga, kaugushype hooga, kolmikshype hooga, teivashype, kaugushype hooga naistele, kõrgushype hooga naistele.

Visked ja tõuked: Oda, ketas, kuul tugevama käega, Oda, ketas naistele tugevama käega.

Viiievõistlus: oda, ketas, 200 m. ja 1500 m. jooks ning kaugushype hooga.

Kolmevõistlus noortele: 60 m. jooks, ketas, kaugushype hooga.

Noorteks loetakse kõik, kes alla 15 a. vanad. Kolmevõistlusest osavõtjad võivad ka vanemate võistlusest osa võtta.

b) **Võimlemine:** 1) Yksik neljavõistlus: a) kang, b) roobaspuud d) hypped hobusel e) vabaharjutus. Igal alal 2 sunduslikku ja üks vaba kombinatsioon. Hindamine kokkuvõttes. 2) Yksikute maakohtade demonstratsioon vabaharjutustes, pyramiidides jne. suuremate gruppidega.

d) **Mängud:** 1) Jalgpall; 2) Võrkpall meestele ja naistele; 3) Korvpall meestele; 4) Lawn-Tennis: a) meeste ja naiste yksikmäng; b) meeste kaksikmäng; d) segamäng. Mängude õpetused ja reeglid saadetakse sellekohase nõudmise päle välja.

e) **Veesport:** 1) sõudmine: a) systadel 500 m. 1 sõudja; b) 1500 m. õppepaadil 4 sõudjat ja üks juht. 2) Ujumine: 50, 100, 400 ja 1000 m. vabalt, 50 m. sellil, 100 m. rinnuli, 50 ja 100 m. naistele vabalt. 3) Hypped vette.

g) **Sportlaste rongikäik.**

Olympiaad algab pyha esimesel päeval ja kestab 4 päeva, s. o. lõpeb päev päle „Noorte Pyha“. Võistlustel esinevad maakohad (linnad, alevid jne.) kui teat yksused ja punktid arvatakse kokku nende järele.

Kõigil võistlustest osavõtjatel teat maakohast peab vähemalt spordi iga eriala jaoks yhesugune vorm (riided) olema.

Iga maakoht esineb oma rinnamärgiga.

Ylesandmistähtaeg on 15. mai. Teadaannetes peab aratähendet olema milles ja kui suurel määral yksikasjast ylesandja olympiaadist osa võtta soovib. Yksikasjalisi teateid võistlustest osavõtu kohta võib saada kuni 1. juunini s. a.

Kavas on muudatused võimalikud. Kindel kava teatakse hiljemalt 1 maiks.

5. **Kirjandusõhtu.** Kavas: a) Õpilaste ilukirjanduslised algupärandid. Esitavad võimalust mööda autorid ise. b) Muusikalised ettekanded (kui võimalik, siis õpilaste endi kompositsioonid.)

6. **Dramaatiliste ettekannete õhtu** vastava eeskavaga soovijailt.

7. **Õhtune rongikäik** iituledega läbi linna kuhugi platsile. Säält päle lõppeffekti laialimine. Võtavad osa koolid ja õppuryhingud. Iitulede valmistuse kohta teatab vastav toimkund peatselt lähemalt.

8. **Segaeskvavaga lõpp-pidu.** Kavas: puhkpillide- ja sinfoonia-orkestrite ettekanded, plastika, ballett, koorilaul, soolo-ettekanded, deklamatsioon.

Iga ala kohta saadetakse vastavate toimkundade poolt peatselt laiali lähemad juhtnõõrid osavõtmise võimaluste teadetele.

Väljaspool eeskava tegutsevad korraldusosal veel: korteri, linnailustuse ja linnatutvustamise toimkunnad. Esimene neist, korteri toimkund teatab, et „Noorte Pyhale“ sõitjate ylesandmise tähtpäevaks on 20 mai. Hiljem ylesandnutele korteri muretsemise eest ei pea toimkund võimalikuks vastutada.

Asjaajamises päätoimkunnaga tuleb yldasjus pöörata presiidiumi, erialadel — vastava toimkonna poole. Aadress: Tartu, pstk. 79.

„Noorte Pyha“ hääks kordaminekuks vajalise töö rohkust ja ylejäänd aja vähesust silmaspidades julgeb päätoimkund loota kohapäälsete korraldajate erilise hoole päle eeltööde tegemises kui ka täpsuse päle tähtaegadest kinnipidamisel. Yhise jõupingutusega saavutame meile, noortele, vääriske kevadpeo!

Päätoimkund.

Ajakiri „Loodus“.

Ajakiri „Loodus“ seab omale eriliseks ülesandeks kodu tundmaõppimise, avades oma veerud eeskätt neile uurimistöodele ja märkustele, mis aluseks võtnud kodumaa looduse. Sellepärast olgu ajakiri „Loodus“ kodus lugemislaual igal looduse-sõbral, sest ta on ainuke kohane avalduspaik igale eesti looduse harrastajale.

Ajakirjas „Loodus“ leiavad ruumi nii populaar- kui puhtteaduslike sisuga artiklid, kuid ta eelistab populaarteaduslike ilmega artikleid kui teevajaid teadusele ka neile lugejatele, kel puudub eriline ettevalmistus. Teiselt poolt peab ajakiri „Loodus“ otse kohuseks ruumi anda puhtteaduslikele artiklitele, alustades sellega eestikeelset teaduslist kirjandust ja tutvustades äratõmmete abil neid ka välismail.

Ajakiri „Loodus“ on eriliselt koolides loodusloo-, maateaduse- ning matemaatika-õpetajaile tarvilik.

Ajakirjast „Loodus“ leiavad õpetajad rohkesti materjali kodumaa looduse-nähtuste selgitamiseks.

Ajakirjast „Loodus“ leiavad õpetajad peale teadusliku materjali veel oma alasse puutuvate raamatute ja kirjanduse arvustusi paremate asjatundjate sulest.

Ajakirja „Loodus“ veergudel vastab toimetuse kõigile tema eeskavas puutuvatele huviküsimustele, mis lugejate ringkonnast toimetusele saadetud, püüdes neid seletada praegusaja teaduse seisukohalt.

Ajakirja „Loodus“ toimetuse koosseis on järgmine: peatoimetaja cand. rer. nat. J. Piiper, zooloogiaprofessor; peatoimetaja asemik cand. phys. H. Perltz, teoreetilise füüsika dotsent; vastutav ja tegev toimetaja stud. bot. G. Vilberg. Toimetuse liikmed: cand. chem. J. Annusson, prof. Tallinna tehnikumis; Dr. phil. nat. A. Audova, Ülikooli stipendiaat; Dr. (Ph. D. Sc.) H. Bekker, geoloogidotsent; cand. math. H. Jaakson, matemaikadotsent; Dr. phil. nat. H. Kaho, taimefüsioloogia dotsent; M. Sc. P. Kogerman, orgaanilise keemia dotsent; cand. rer. nat. A. Luha, geoloogia-kabineti vanem assistent; cand. rer. nat. A. Mielier, geograafiakabineti vanem assistent; cand. phil. K. Ramul, filosoofiadotsent; stud. zool. Edv. Reinvald, zooloogia-instituudi n. assistent; cand. math. D. Rootsmann, astronoomiaprofessor; mag. geogr. J. Rumma, geograafiakabineti assistent ja tegelik kodu-uurimise toimkonna tööde korraldaja; cand. math. G. Rägö, mehaanika- ja rakendusmatemaatika-professor; J. Sarv, matemaatikaprofessor; mag. geogr. A. Tammekann, Ülikooli stipendiaat; Dr. med. A. Valdes, patoloogia-instituudi prorektor; cand. phys. J. Vilip, füüsikaprofessor.

Peale nende on ajakirja „Loodus“le kaastööd teinud ja edaspidi lubanud teha: prof. Dr. F. Bucholtz; dots. O. Daniel; Dr. K. Frisch; prof. Dr. phil. J. G. Granö; ornitoloog M. Härms; stud. geogr. E. Kant; stud. zool. J. Klein; stud. med. G. Kingisepp; dots. K. Koch; meteoroloogia-observaatoriumi sünoptik V. Kurrik; direktor J. Käis; stud. bot. Lipman; stud. E. Lepik; prof. Dr. med. A. Lipschütz; stud. R. Livländer; Dr. med. S. Loewe; cand. chem. K. Luts; stud. geogr. J. Maide; stud. zool. H. Männik; stud. geogr. A. Parts; assist. A. Pohla; dots. H. Reichenbach; eradots. Edm. Spohr; assist. L. Teiss-Poska; kapt. A. Thoom; cand. rer. nat. P. Thomson; prof. Dr. Väisälä ja mag. A. Vaga.

Ajakiri „Loodus“ ilmub 12 korda aastas, 6 numbrit à 3 pg. ja 6 numbrit à 4 pg. Tellimise hind: $\frac{1}{1}$ a. — Mk. 700. —; $\frac{1}{2}$ a. — Mk. 350. —; $\frac{1}{4}$ a. — Mk. 200. —. Tellimisraha võib ka postmarkides ette saata.

Ajakirja „Loodus“ tellimisi võtavad vastu kõik Vabariigi postkontorid ja K.-Ü. „Loodus“, Vana tän. nr. 1 ja Rüütli tän. nr. 9, Tartus.

Ajakirja „Loodus“ vanad aastakäigud on veel saadaval. 1922. aastakäik maksab 360. —, 1923. a. — 700. —.

K. Ü. „Loodus“, Tartus.